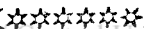

Nro. 52.

A' FELS. CSÁSZÁR, ÉS AP. KIRALY
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.

Indúlt Bétsből Kedden December 29-dik napján 1812-dik
esztendőben.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

B é t s.

A' Cs. K. katona tiszti karnál, penzión lévő
Oberster *Boros*, 's Oberstlieutenánt *Fronmüller*
és *Langmantel* urak, 's a' H. Swartzen-
berg Ulánus Regementjének Oberstere Hertzeg
Kinsky, a' múlt Novemberben meghaláloztak.

Ugyan azon hónapban penzióra bocsátattak:
az Olmützi Komendáns F. M. Lieutenánt *Froon*
Fegyvertármesteri titulussal; F. M. Lieutenánt
Wechsel; Indzsínör karbéli Generálmajor *Lopetz*;
és József Fő Hertzeg Huszár Regementjébéli
Oberster *Lipsky* Urak.

A' mostani időjárás itt Austriában ritka és meg-
jegyzésre méltó. A' tél, mint már írtuk, Dec. 6-di-
kán béálván, azóta változás nélkül tart mér-

tékletes hideggel; a' hideg egész tegnapig alig ment - le a' 10-dik grádusig. Némelyek azt remélik, hogy a' jókori télnek jókori tavasz leszen követője.

Posonnál, és Pest 's Buda között, minden veszedelem nélkül járnak által a' jégen gyalog és szánon az emberek.

Hadi Történetek.

A' Frantzia ármádának fekvésiről azt írtuk vala közelébbi újságunkban, hogy terhes és veszedelmes hátrálásai után a' Balticum tenger és a' Minsk felé menő út között lévő lineában állapodott volna - meg: de, mint ezen újabb tudósítások mutatják, ezen lineában sem maradt - meg, hanem által jött a' Pruszsiai és Warschauer Nagy Hertzegségi határokra: —

Warschau, Dec. 18-dikán. A' hadi theátrumról érkezett minden tudósításaink bizonyítják, hogy az Orosz ármádákat éppen azok a' terhes okok akadályoztatták a' sebes előnyomulásban, mellyek a' Frantzia ármádákat az Orosz birodalomtól való visszajövetelre indították, és ezeknek hátrálássokat igen terhessé tették. A' Frantzia nagy ármáda az ellenségtől nem feletőbb hevesen nyughatatlankodtatván, oly helyeken vonja össze magát kvártélyokra, a' hol jobban élhet. Utóbbi állásai ezek voltak: — *Wilnát, és a' Niemen* vizének egész jobb partját odahagyta. A' Nápolyi Király fő hadi szállása *Kowno* mellett a' Niemen bal partján, bal szárnya, t. i. a' Marschal Macdonald vezérlése alatt lévő sereg, *Tilsitben*, jobb szárnya pedig a' Feldmarschal Hertzeg *Schwarzenberg* vezérlése alatt a' maga fő hadi szállá-

sával Dec. 12-dikén *Slonimben*, voltak, a' honnét ezen Feldmarschall úr magát azután *Rossához*, a' véle öszszetsatóltatva lévő Frantzia 7-dik ármáda pedig Schwisloczhoz vonták vissza. A' Hertzeg Schwarczenberg seregeinél semmi újabb verekedések nem történtek.

Az Orosz vezér Hertzeg *Kutusow* fő hadi szállása Nov. 25-dikén még a' *Dnieper* mellett volt. Úgy látszott, mintha az Orosz lovasságnál a' lovaknak eldöglése éppen olyan nagy lett volna, mint a' Frantzia ármádánál, kivévén a' Kozáklovakat, a' mellyek a' levegőnek minden viszontagságait az esztendőnek akármelly részében kiállják a' szabad ég alatt, 's az eleséget a' leg mélyebb hó alól kikapálják a' lábaikkal, 's az olyan táborozásokat is kiállják, a' millyen ez a' mostani. A' mostani hideg December hónapban példa nélkül való. Szünet nélkül a' 12 és 18 grádusokat mutatja a' hidegmérő.

A' *Bassanói* Hertzeg (Maret) 's többire mind azok a' személyek, a' kik a' külső dolgokra ügyelő ministeriumhoz tartozván *Wilnában* voltak, vissza jöttek már ide Warschauba. Hihetőképven valamint az első, úgy a' többek is nem soká tovább fognak innét utazni Páris felé.

* * *

A' Császár' útazása felől ezeket írják újabban: —

Megérkezvén ő Cs. Felsége *Dresdába*, szokása szerént azonnal megferedett, 's kevés étel után azonnal lefeküdt, hogy magát kinyugodja egy kevésbé. A' Szakszoniai Király rosszatskán lévén, gyalog hintóban vitette által ma-

gát a' Frantzia Követ palotájába, a' hova a' Császár bészállott vala. Majd egy egész óráig beszélgettek együtt. Mind azok a' személyek, a' kik olyan szerenteések voltak, hogy a' Császárt ezen alkalmatossággal láthatták, egy szájjal beszéllenek, kegyes, vidám, és igen egészséges tekintetéről, melyben a' kiállott sok szenvedéseknek leg kissebb jelét nem lehetett szemlélni. Szánon jött Dresdába ő Felsége; valami 30 személyek vannak véle, kik között megnevezettek a' *Vicenziai* Hertzeg, és néhány Adju-tánsok. —

A' *Ménusi Frankofurtumba* Dec. 16-dikán délutáni 3 és 4 órák között érkezett-meg ő Cs. F. ge hat lovas hintóban; 8 Kurirok lovagoltak előtte. Itt csak addig állapodott-meg, míg más lovakat fogtak hintala eleibe, és azonnal tovább indult *Moguntzia* felé. iversity Library Cluj

Moguntziába még az nap (16-dikban) estvéli 8 órakor megérkezett ő Cs. F. ge — théat ivott — Marschal *Kellermunal* egy keveset beszélgetett, 's útját innét is azonnal tovább folytatá.

Spanyol Ország.

Kadiks, Nov. 19-dikén. Olyan tudósítások érkeztek Angliából ide, hogy a' Nagy Britanniai Régens Hertzeg megegyezett légyen abban, hogy Lord *Wellington* felvállalhassa a' Spanyol ármádáknak fő vezérségét, mellyel őtet az insurgens Országlószék megkínálta vala.

Ezen Országlószék a' Lord *Wellington* ajánlására Generális *Castannost*, a' 2-dik, 3-dik, és 4-dik Insurgens ármádák' vezérivé ne-

vezte, a' ki ennekutánna ilyen titulust fog viselni: *Déli Seregek' fő vezérje.*

Ballasteros' helylyébe *Eliot* nevezetett a' 4-dik ármádának vezérjévé. Ez az az *Eliot*, a' ki Déli Ámérikában Montevideói Vice-Király volt, a' honnét tavaly Spanyol Országba vissza hívatatott. *Ballasteros* már másod versben is kérte írása által az Országlószéket, hogy, ha tsakugyan botsápatot nem ad is néki, leg alább viseltessen érdemeihez annyi tekintettel, hogy ne küldje *Ceutába*, a' hova közönségesen a' veszedelmes bűnösöket szokták Spanyol Országból számkivetésbe küldeni. Azután egészségtelenségének előhozása által próbálta megnyerni ugyan ezen kérését: de tellyességgel meg nem nyerhette, hogy első határozását megváltoztassa az Országlószék. Ezen Országlószék és Lord Wellington között most, a' legújabb tudósítások szerént, igen jó egyesség uralkodik.

A' *Valenciai* határon *Alicante* felől az eddig valónál háborúsabb ábrázatot kezdetek felvenni a' környülállások. Az ott lévő Anglus és Spanyol ármádának első osztálya Nov. 20-dikán útnak indúlt *Alicantéből* Valencia felé, mellyet a' következő napon annak második osztálya is követni szándékozott. A' legelőmenő Regiment és az ellenség' szélső vígyázói között már történt volt egy kis öszszetsapás.

Az *Alicanténél* volt fő vezér' dolgában is végső határozás tétetett. Hogy Gen. *Maitlandtól* a' vezérség elvétetett, azt már régen tudjuk, és most azt olvassuk, hogy ő vissza küldetett *Siciliába*, és helylyébe Lord *Ben-*

tink érkezett - meg Siciliából, a' ki 5500 emberekből álló segítő sereget is hozott magával Alicantéhez, a' melly seregben 3000 Siciliani és 2500 Anglus katonák találtak. —

Karthagenában sokáig vesztegette az embereket a' sárga hideg: de már most megszűnt. Igen ragadó természetű volt: de azt a' jó tulajdonságát is tapasztalták, hogy a' ki egyszer ki gyógyúlhatott belőle, azt többször nem bántja. A' kik tavaly meg gyógyúltak belőle, az idén nem ragadt rájuk. Doktor *Wright*, a' ki, mint az Anglus seregek' Orvosa, oda ment vala, két fíjával együtt áldozatjává lett ezen nyavajának.

A' *Wellington*' armádája' állapotjáról most csak annyit írnak Oportóból, hogy az ő fő hadi szállása Fuente - Guinaldóban megérkezett: de azt még nem lehetett tudni, hogy bé fog-e armádájával Portugalliába telelni jönni, vagy vedig, minthogy attól tarthatott, hogy *Jósef* Király Ciudad - Rodrigónak ostromlásához hozzá fogat megmarad ezen várnak szomszédságában, hogy segítségére mehessen, ha kívántatni fog.

Orosz Birodalom.

A' Nov. 6, 10, és 13-dik napjain Pétersburgban kijött újságok szerint Oberster Gróf Witte, az Ukrániai Kozák Regiment' Komendánsa Generálmajorrá nevezetett ezen Regimentnek jó és sietve való organizálásáért. — *Württembergi Eugenius* Princz, a' 4-dik Gyalog Osztály' vezére, Generál - Lieutenántá nevezetett, a' verekedésekben kimutatott bátorságáért és alkalmasságáért — *Leontji*, a' Szerbiai Metropolita, a' Sz. Anna Rendjének czímerével megajándékozta.

tott — *Péter* Princz, az *Oldenburgi* Hertzegeknek (a' Császár' sógorának) nem rég született fia, a' *Preobrasnenski* nevet viselő testőrző *Regementnél* Obersterré neveztetett,

Gróf *Lambert* és *St. Priest* Cs. Generáladjutánsok, Generál-Lieutenántokká tétettetek. Generál-Lieutenánt Gróf *Wittgenstein* Lovasság Generálissává neveztetett azon külömböztetett szolgálataiért és bölts rendelkezésiért való jutalomúl, mellyek által magát az Oktob. 18 és 19-dik napjain történt verekedésekben megkülömböztette; minden embereknek, a' kik ezen napi verekedésekben jelen voltak és vitézkedtek, főnként egyegy rubla rendeltetett.

Ugyan ezen Pétersburgi újságlevelekben külömbkülömb Bülletinek jöttek - ki a' Hertzeg *Kutusow* és Gróf *Wittgenstein* táboraiaktól. A' *Wittgenstein* Bülletinjel között nevezetesebb az, melly az Oktob. 18-dikán *Polotznál* történt ütközetnek ugyan azon hónap' 31-dikéig való következéseit adja elő: — „Szorosabb felszámialás után úgy taláztatott a' dolog (ezek a' nevezett Gróf' szavai), hogy az ellenség' vesztése a' *Polotzki* verekedésben 's az ő azt követett üzettetése alatt *Lepelig*, állott; tsak a' mi az elfogattakat illeti, 100 tisztekből, kik között 5 Obersterek vannak, valami 6000 közemberekből, 9 ágyukból, a' *Bavarus* seregnek minden bagázsijából, 90 szekerekből, a' mellyek tóltést vittek, és sok ágyútajgából, mellyeknek ágyuit az ellenség eltemette vala Holtjainak és sebeseinek száma is rendkívül nagy, minthogy a' tsatázó mezők 's az utak mind ezekkel vannak bēfedve,

's ez az egész ellenséges szakasz - ármáda össze roskadott. Az a' jó következése is volt ugyan ezen tsatánknak, hogy a' Marschal *Victor* seregének egy része e' miatt a' Frantzia nagy ármádától elvonatott, és nagy sebességgel kényszerítetett Smolensktól ide jönni, hogy magát a' Marschal *St. Cyr* seregének maradványával öszszetsatolja, a' melly *Gen. L. Grand* által vezéreltetik azolta, hogy *St. Cyr* 13-dikban sebet kapván, annak gyógyíttatására *Wilmába* ment (még ekkor *M. Oudinot* nem érkezett volt - meg *St. Cyr* helyébe). —

Ugyan ezen Büllentinben említi továbbá Gróf *Wittgenstein*, hogy Marschal *Victor* a' Marschal *St. Cyr* segítségére 15 ezer emberekkel megérkezvén, ő ezzel is megverekedett az *Ula* mellett, a' melly ugyan igen heves volt, de inkább csak ágyúzás által ment véghez, 's a' hol az ellenség a' sebeseken és megöletett embereken kívül ismét elvesztett 12 tiszteket, és 800 közembereket, a' kik elfogattattak. Az Oroszok közzül is elestek vagy megsebesedtek valami 400 emberek. Ezen utóbbi verekedés után vissza vonta magát a' Frantzia vezér. Gróf *Wittgenstein* pedig tsapatokat küldött *Borisow* és *Minsk* felé, hogy tanulják - ki, hogy hol legyen a' *Tschitschagoff* ármádája, mellyel magát ekkor *Wittgenstein* öszszetsatolni iparkodott.

Ugyantsak a' Pétersburgi újságban olvassuk egyéb hivatal szerint való tudósítások között ezen *Udvarnak* az *Anglus Udvarral* való békességi kötését is egész valósága szerint. — (Lásd ennek tizikkelyeit a' Magyar Kurir' Toldalékjában).

(Vége az 1812-dik és utolsó fertály esztendőnek.)

A' Magyar Haza' színének egyik nagy része előtt kézírásban már esmeretes *Magyar Mathesis*, melynek két első Darabja, F. Nádor Ispány Urunknak ő Cs. K. Fő Hertzegségének, 's a' Haza nagy érdemű Szószóllóinak kegyes pártfogások mellett, a' leg közelebb tartatott Ország Gyűlésén; rajzolatokkal együtt ítélet alá vette-tett, Nemzete eránt már sok érdemeket tett szer-zőjének Titt. Kis-Szántói *Pethe Ferentz* Úrnak tulajdon gondja alatt kemény előmenetellel nyom-tattatik, 's a' Réz - Táblák' metzése 's nyomtat-tatása el is végeztetett.

Mivel pedig sokaknak, a' kik ezt a' fő tu-dományt betsűlni tudják, az Ország-Gyűlésén nem lévén, nem volt módjok, hogy ezen munka előmenetelére magokat béirathatták volna: tehát ezen Tudósítás által út nyíttatik arra, hogy azok, a' kik azt magoknak megszerezni kívánják, 10 forintból álló váltó-tzédula előfizetéseket, minden nagyobb városokban, az ilyen pénzt ösz-sze szedni szokott Urakhoz, Bétsben pedig ne-vezetesen a' Magyar Kurir íróihoz letelessék. A' pénz, ha jó mód nints felküldésében, marad-hat az azt öszszeszedő Uraknál addig, míg az első darab könyvet October, vagy November hónapban, kezekhez nem veszik. — A' Második darab is készen leszsz újj esztendő tájra okvetet-len; ha tsak valami különös nem várt történet, mellyet nem reménylünk, meg nem gátolja: sőt az első darabbal együtt, talán a' második darab-hoz tartozó 7 nagy Tábla is széllyel küldtetetik az Előfizetők' számokra, mivel azok készen vannak.

Ez a' Magyar Mathesis, mellynek magunk szemmel látó 's elmével vizsgáló tanúi, olyan munka, melly a' fennemlített Hazafinak igen nagy betsületére fog szolgálni: és semmit sem lehet benne kételkedni, hogy valamint pallérozott Mezei Gazdasága, melly a' Nemzetnek ked-ves könyvévé lett, — melly a' Párisi nemzeti Institutum' könyvtárjában is helyet talált maga-

nak —, a' többek közt egy Szeged városi buzgó hazafitól (V. I.) 100 hóld földet érdemlett jutalmúl, sok esztendei haszonvételre: úgy ez a' Mathesis, mellyet reménységen felül fog minden Tudós találni, nehezen fog jutalom nélkül maradni. Melly bizodalomnak már is mutathatjuk, F: Nádor Ispány Urunkban ő Cs. K. Fő Hertzegségében, M.gos Gróf Illésházy István, M.gos Fő Ispány Vegh István, M.gos Gróf Erdődy Károly ő Exc.jokban, 's több buzgó hazafiakban, eleve egyenesen tett kalaúzzát.

Ugyan ezen nagy hasznú Hazafi' pallérozott mezei Gazdaságának utóbbi darabjai, mellyek régolta sajtó alatti hevervén, mind a' Nyomtatóknak két ízbeli halálok, mind a' háború, mind a' pénznek volt változása miatt, súllyóssan hátráltattak, rövid időn el fognak készülni.

Ez a' fáradhatatlan Hazafi, most is szüntelen éjjel napot egygyé teszen, és hol az író asztal mellett folytatja ama két nevezetes tudományát; hol pedig külömbkülömbféle uradalmak' mezei gazdaságának rendbeszedésével nevezi a' Mezei Gazdaság' virágzását.

Annuntiatio.

Terminatis in Alma ac Celeberrima scientiarum Universitate Ungarica Rigorosissimis Doctoratus examinibus absolutoque Juridico cursu, et hausta praxi municipali, dum Procuratorium examen deposuissem calculum praeclari desiderando, satis desudare debui; quia praeter celeberrimi Viri, Magnifici Domini Emerici Kelemen Consiliarii Regii, et Professoris explicationes, Corpus item Juris, ac Decisiones Curiales rarissima mihi ad manus alia subsidia, tum ob copiam negotiorum, tum vero ob alias sufficientes causas fuere. Ut itaque ab hac immani laborum, qua ipse opressus fueram mole, reliquos candidatos liberem, et occasionem magis salutari praxi incumbendi praestem, ac condiscendam tam Theoreticam, quam et Practicam Juris-prudentiam Ungaricam, etiam aliis faciliorem reddam Viennae hic causa deponendi examinis Agentialis Aulici in sensu b. resolutionis constitutus,

opusculum sub nomine *Fiscalis: seu Institutiones Juris prudentiae Ungaricae* ex aprobatissimis editionibus, ac manuscriptis concino, publicique Juris reddere cupio, esto Justiniani Gloriam non anhelem.

Institutiones hae absolventur quatuor tomulis ita nempe:

1-0 Praemissis praemittendis: succincte deducitur Historia Juris Ungarici et Prolegomena breviter, ac ita exactae cum definitionibus concinnata sunt, ut omnis, qui vel mediocriter sermonis in foro romano nati gnarus est, non possit fata legum non perspicere, et easdem non intelligere, minus adhuc non scire, Quid et quotuplex sit Jus? Principium Juris? Lex? et Quis modus leges ferendi in Ungaria? Quid et quotuplex consuetudo? Privilegium? Sigillum? horum omnium tam externae, quam et internae solennitates? utpote requisita? authentica vis et potestas? Interpretaatio? Decisiones, ac praejudicia Curiae Regiae Ungaricae? statuta communitatum particularium? et praemissorum omnium effectus? finis Juris prudentiae? et denique Subsidia Jus hungaricum respicientia?

2-us Tomulus continet Librum primum, in quo agitur de personis earumque Juribus cum exactissimis in legibus ac consuetudinibus fundatis definitionibus et explanationibus secundum ordinem explicationum prae laudati Viri Emerici Kelemen, additis compluribus proprio Marte inventis cum processu legitimatorio, aliisque processibus, et in specie Urbariae Materia adaequatissime describitur, porro

3-ium ad Tomulum spectat Liber secundus, in quo enumerantur res, et Jura rerum, aequae cum completis, et adaequatibus brevibus definitionibus, ac explanationibus, omnes species reliquorum processuum, Exempla Privilegiorum, modo Solitorum, Testamentorum, Contractuum, Obligatorum, Fassionum perrenalium, Inscriptio- num, Pignoratitiarum Litterarum, Tractatum amicabilem, Transactionum, Actionum, Violentiarum etsimilium aliarum ea cum observati-

one quod omnes processus ita deducti sint, ut nec in Judicatu, neque vero in instituto facile aberrare, etiam novitii debiliores procuratores possint denique;

4-o Tomulo agitur de actionibus seu modo procedendi in Judiciis. Notari hic merentur sequentia: describentur nempe omnia fora primo Juridica ordinaria et extraordinaria, Ecclesiastica Politica, oeconomica, et in quantum nexum habent etiam militaria, modus coram singulis procedendi, activitas singulorum fororum, nexus item inter se, species negotiorum ad eadem pertinentium, et in fine adnectuntur formalitatis gratia: exempla admonitionum, citationis, Testimonialium super citatione, Levatae, comparitionis, reflexoriae, aut Reflexorio - Continuatoriae, vel etiam continuatoriae citationis, reassumptionis, sententiarum interlocutoriarum, et definitivarum, mandatorum Judicialium, Intimatorum Excelsi Consilii Regii Locumtenentialis, Decretorum Excelsarum Camerae, et Cancellariae Regiae Hungarico Aulicarum, ac etiam recursuum pro obtinendis B. Decretis Aulicis, ita ut candidatus sufficientem in viationem quoad omnia in formalitatibus fiscales procuratores tanentibus habere possit; proinde cuncti et universi titulis suis Dignissimi Domini Patriotae Hungari, Slavoni, Croatiae, et Transilvani Juristae, alique praesentibus humanissime requiruntur; quatenus semet personalter, vel scripto franco, nihilominus apud me, causa hujus claritatem Jurium Regni, non duntaxat conservantis, sed et promoventis libelli insinuare ac praenotari facere, meque quoad Typum, siquidem anticipate solvi debeat sustentare non dedignarentur. Constabunt autem omnes quatuor Tomi 8 Rhfl. in valuta, et quam maxime ideo quia complura exemplaria pro pauperibus studiosis ad praeaudatam scientiarum Universitatem, et Academias mittere constitui. Datum Viennae die 22 Julii 1812.

Sebastianus Pappázy Doctor
et Procurator, Fiscalis.